

8. september 2025

Arupärimine

Sotsiaalministeeriumi värske analüüsi „*Laste saamise ja kasvatamise toetamine*“ põhjal on Eesti sündimus langustrendis ning laste saamist lükatakse üha hilisemasse ikka. 2024. aasta sündide arv jäi esmakordselt alla 10 000 ning 2025. aastal püstitame uue negatiivse rekordi, kuna Statistikaameti andmetel sündis 2025. aasta esimese poolaasta vältel pea kümnendiku võrra vähem lapsi kui aasta varem. Esmakordne emaks saamise vanus on tõusnud keskmiselt 29 eluaastani ning isaks saamine 31–32 eluaastani. Lastevaba eluetapp pikeneb, mis kasvatab riske, et soovitud lapsed jäävad sündimata.

Analüüsis tuuakse välja, et ühtset "võlumeedet" ei ole, kuid kirjeldatakse terviklikku paketti, mis leevendaks seitsme võtmetakistuse mõju. Põhisuund hõlmab vanemahüvitise süsteemi täiendamist, peretoetuste ajakohastamist, eluaseme kättesaadavuse parandamist, töö- ja pereelu paremat ühildamist ning tervisevaldkonna (sh vaimse tervise ja viljatusravi) ligipääsu laiendamist.

Arvestades, et peretoetuste eelarve väheneb sündide vähenemise tõttu hinnanguliselt 10–11 miljonit eurot aastas, on eriti oluline, et kavandatud ümberkorraldused oleksid ajastatud, rahastatud ja mõjuhinnangutega kaetud. 2025. aasta hinnanguline lapse ülalpidamise kulu on keskmiselt 564,62 eurot kuus lapse kohta (ilma inflatsiooni ja mastaabisäästu täpsustava arvestuseta hinnanguliselt kuni 116 000 eurot 20 aasta jooksul), mis rõhutab vajadust sihipäraste ja prognoositavate meetmete järele.

Sellela seoses on meil järgmised küsimused:

Küsimused

1. Milline on ministeeriumi koordineeritava sündimust toetavate meetmete paketi elluviimise ajakava ning millised on peamised prioriteedid aastatel 2025–2027?
2. Milliseid konkreetseid samme kavandatakse vanemahüvitise süsteemi täiendamiseks, et vähendada laste saamise edasilükkamise motivatsiooni?
3. Kas ja kuidas kavatakse peretoetused siduda elukalliduse muutustega, et vältida nende reaalkaotuse langust?
4. Kas ministeerium toetab ettepanekut maksta esimese lapse eest lapsetoetuse kogusumma avansina eluaseme soetamiseks või renoveerimiseks ning kuidas tagatakse raha sihipärane kasutamine?

Arupärimine

03.09.2025 Nr. 812

5. Kuidas plaanitakse lahendada eluaseme kättesaadavuse probleemid, sh pensionisamba vahendite või riiklike laenugarantiide kasutamine noorte perede aitamiseks?
6. Milliseid samme astutakse peresõbraliku töökultuuri edendamiseks, sh vanemahüvitise kasutusõiguse laiendamine vanavanematele ja paindliku töökorralduse soodustamine?
7. Kas ministeerium toetab rahvastikupoliitika valitsuskomisjoni viimist Riigikantselei juhtimise alla, et tagada paremat koordineerimist ja sidusust riigi pikaajalise strateegiaga?
8. Kas Sotsiaalministeerium võtab eesmärgiks kujundada sündimust toetavaid väärtusi? Kui seda peetakse surveamiseks ja ideoloogiliselt valeks, siis miks kujundatakse väärtusi suhtumises LGBTI+ inimestesse ja pagulastesse?
9. Missuguseid sündimust kasvatavaid meetmeid kavatseb ministeerium veel algatada. Kas nende hulgas on ka alkoholi kättesaadavuse piiramine, mis ilmselgelt tugevdab pereelu ja kasvatab sündimust?

Lähtudes Eesti Vabariigi põhiseaduse § 74 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest palume vastata käesolevale arupärimisele seaduses ettenähtud tähtaja jooksul kirjalikult ning peale seda anda arupärimisele vastused ka Riigikogu täiskogus. See võimaldab konstruktiivsemat diskussiooni.

Riigikogu liikmed:

Jaak Valge	
Riina Solman	
Leo Kunnas	